

ДАНИ ПРО АВТОРІВ

Герасенко Володимир Петрович, доктор економічних наук
Білоруський державний економічний університет
2-ий Велосипедний провулок, будинок 3 (гуртожиток №6), блок 21, 220033, Мінськ, Республіка Білорусь
Волкова Тетяна Сергіївна, студентка
Білоруський державний економічний університет
Вулиця Енгельса, д. 31А, 222620, м Несвіж, Мінська область, Республіка Білорусь

ДАНИЕ ОБ АВТОРАХ

Герасенко Владимир Петрович, доктор экономических наук
Белорусский государственный экономический университет
2-ой Велосипедный переулок, дом 3 (общежитие №6), блок 21, 220033, Минск, Республика Беларусь
Волкова Татьяна Сергеевна, студентка
Белорусский государственный экономический университет
Улица Энгельса, д. 31А, 222620, г. Несвиж, Минская область, Республика Беларусь

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

Gerasenko Vladimir Petrovich, Doctor of Economics
Belarus State Economic University
2nd Cycle lane, 3 (hostel № 6), section 21, 220033, Minsk, Republic of Belarus
Volkova Tatsiana Sergeevna, student
Belarusian state economic university
Engels street, 31A, 222620, Nesvizh, Minsk region, Republic of Belarus

УДК 336.748.12

**АСПЕКТИ ТЕОРИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ОСНОВНИХ ІНСТРУМЕНТІВ
ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІНФЛЯЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

**Маліновська О.Я.,
Коркач І.В.**

Предметом дослідження є теоретичні методи, механізми та інструменти державного регулювання інфляційних процесів.

Мета статті полягає в тому, щоб на підставі системного та історичного аналізу основних чинників розвитку інфляційних процесів проаналізувати основні концептуальні теоретичні підходи стосовно можливості впливу з боку держави, за допомогою інструментів державного регулювання, на динаміку інфляційних процесів, як в історичному аспекті, так і в сучасних умовах розвитку.

Теоретичну і методологічну основу дослідження становили основні наукові положення класичної та сучасної макроекономічної теорії; закони, принципи сучасної теорії ринкової економіки, розроблені і проаналізовані в наукових працях українських та зарубіжних вчених. Використано системний підхід до вивчення явищ і процесів.

Результат роботи: Обґрунтовано та узагальнено теоретичні аспекти, що характеризують основні напрями стабілізації економічного розвитку, шляхом застосування державного регулювання інфляційних процесів.

Галузь застосування результатів: проведення наукових досліджень щодо наукових трактувань державного регулювання інфляційних процесів.

Висновок. В статті наведено теоретичне узагальнення наукової проблеми – державного регулювання інфляційних процесів, що виявляється в розробленні теоретичних засад державного регулювання ринкової економіки та практичних заходів застосування антиінфляційного регулювання економіки.

Ключові слова: інфляція, державне регулювання ринкової економіки, механізм державного регулювання ринкової економіки, антиінфляційна політика.

**АСПЕКТЫ ТЕОРИКО-МЕТОДОЛОГИЧЕСКИХ ИССЛЕДОВАНИЙ ОСНОВНЫХ ИНСТРУМЕНТОВ
ГОСУДАРСТВЕННОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ИНФЛЯЦИОННЫХ ПРОЦЕССОВ**

**Малиновска О.Я.,
Коркач И.В.**

Предметом исследования являются теоретические методы, механизмы и инструменты государственного регулирования инфляционных процессов.

Цель статьи заключается в том, чтобы на основе системного и исторического анализа основных факторов развития инфляционных процессов проанализировать основные концептуальные теоретические подходы к возможности влияния со стороны государства, с помощью инструментов

государственного регулирования, на динамику инфляционных процессов, как в историческом аспекте, так и в современных условиях развития.

Теоретическую и методологическую основу исследования составили основные научные положения классической и современной макроэкономической теории; законы, принципы современной теории рыночной экономики, разработаны и проанализированы в научных трудах украинских и зарубежных ученых. Использован системный подход к изучению явлений и процессов.

Результат работы. Обосновано и обобщены теоретические аспекты, характеризующие основные направления стабилизации экономического развития, путем применения государственного регулирования инфляционных процессов.

Область применения результатов: проведение научных исследований по научным трактовкам государственного регулирования инфляционных процессов.

Вывод. В статье приведены теоретическое обобщение научной проблемы - государственного регулирования инфляционных процессов, что проявляется в разработке теоретических основ государственного регулирования рыночной экономики и практических мер применения антиинфляционного регулирования экономики.

Ключевые слова: инфляция, государственное регулирование рыночной экономики, механизм государственного регулирования рыночной экономики, антиинфляционная политика.

ASPECTS OF THE THEORETICAL AND METHODOLOGICAL RESEARCH OF BASIC TOOLS STATE REGULATION INFLATIONARY PROCESS

Malinowski O.Y.,
Korkach I.V.

The subject of research is theoretical methods, mechanisms and tools of state regulation of inflation.

The purpose of the article is that on the grounds and the systematic and historical analysis of the main factors of inflation analyze the basic conceptual theoretical approaches to possible impact on the state, using the tools of state regulation, the dynamics of inflation, both in historical perspective and in modern conditions of development.

Theoretical and methodological basis of scientific research were the main provisions of classical and modern macroeconomic theory; laws, principles of the modern theory of market economy, developed and analyzed in scientific works of Ukrainian and foreign scientists. Used a systematic approach to the study of phenomena and processes.

The result: proved and generalized theoretical aspects characterizing the basic directions of stabilization of economic development through the application of state regulation of inflation.

Range of application results: research on scientific interpretations of state regulation of inflation.

Conclusion. In this article theoretical generalization of scientific problems – state regulation of inflation, as reflected in the development of theoretical principles of state regulation of market economy and practical measures applying anti-inflationary economic regulation.

Keywords: inflation, government regulation of the market economy, mechanism of state regulation of market economy, anti-inflationary policy.

Постановка проблеми. У системній модернізації економіки важливу роль відводиться державному регулюванню інфляційних процесів, які мають значний вплив на забезпечення відновлення економічного зростання, на розвиток реального сектора економіки, на макроекономічну стабільність у сферах грошово-кредитній та державних фінансів, на динаміку зовнішньої торгівлі держави, її ролі у світових фінансових потоках тощо.

Фінансова криза, загострення якої в Україні припало на 2008-2009 роки, продемонструвала обмеженість існуючого інструментарію державного регулювання інфляції. Високий рівень інфляції у нашій країні значною мірою обмежив заходи державного стимулювання економічного зростання і, як наслідок, національна економіка впритул наблизилась до стагфляції. Зважаючи на зазначені реалії теоретичної та практичної актуальності набувають питання удосконалення державного регулювання інфляції в умовах трансформації економіки України.

Аналіз останніх наукових досліджень. Зарубіжні та вітчизняні вчені завжди виявляли глибокий інтерес до вивчення феномену інфляції та пропонували заходи щодо її регулювання. Значний внесок у розробку засад інфляційного регулювання зробили Г. Манків, Дж. Сакс, Р. Дорнбуш, К. Макконнелл, С. Брю, П. Самуельсон, А. Ілларіонов, С. Кораблін, В. Бесєдін, З. Ватаманюк, А. Гальчинський, В. Геєць, К. Ларіонов, В. Литвицький, І. Михайловський, В. Найдьонова, С. Панчишин, О. Петрик, М. Савлук, В. Міщенко, В. Шевчук та інші.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інфляція вже давно визнана об'єктивним економічним явищем. Інфляційні процеси, що мають місце в економіці, є відображенням серйозних змін у макроекономічних процесах країни та особливої динаміки соціальних відносин, які суттєво впливають на стан окремих суб'єктів господарювання та держави в цілому. Визначаючи інфляцію звичним явищем, жоден дослідник не вказує на можливість її ігнорування. Вказана проблема особлива поєднанням соціальних і політичних факторів, які впливають на виробничий процес та визначають рівень інфляції у державі. Розв'язанню вказаної проблеми присвячено дослідження різних фахівців. Пропозиції щодо управління інфляційними процесами неодноразово знайшли своє відображення у роботах Нобелівських лауреатів. Так, М. Фрідмен, дослідивши особливості розвитку інфляції, прийшов до висновку, що крива Філіпса далеко не стабільна, особливо з врахуванням ситуації в економіці багатьох країн світу, коли зростання інфляції супроводжується не зниженням, а зростанням

заборгованості. Положення аналізу «кривої Філіпса» М. Фрідмен виклав у своїй праці «Роль монетарної політики» (1968), після чого з'явилася назва «вертикальна крива Фрідмена-Філіпса». Темою Нобелівської лекції М. Фрідмена 1976 р. стала «Інфляція та безробіття», у якій він зазначав, що замість номінальної заробітної плати коректніше використати показник інфляції, в наслідок чого одержується зв'язок не заробітної плати та безробіття, а інфляції й безробіття, на що І. Фішер звернув увагу ще у 1926 р.

Крім того, у 2011 р. професор Нью-Йоркського університету Т. Сарджент і професор Принстонського університету К. Сімс розділили Нобелівську премію за «емпіричні дослідження причини наслідкових зв'язків в макроекономіці». Вчені відпрацювали методику, що дозволяє оцінити, як різноманітні економічні параметри, серед яких й інфляція, впливають одне на одного.

Інфляційні процеси, що мають місце в економіці, є відображенням серйозних змін у структурі економіки країни та особливої динаміки соціальних процесів, які суттєво впливають на стан окремих суб'єктів господарювання та країни в цілому. У багатьох випадках такі процеси мають об'єктивні причини для виникнення, що стимулює їх стримання та регулювання державою з метою уникнення лавиноподібного зростання інфляції в економіці. Розвиток інфляційного процесу вимагає відповідних дій в процесі управління власністю, оскільки у період активізації зростання цін прийняття рішень ускладнюється як на макро-, так і на макрорівні.

Нині надаються різні пояснення причин виникнення інфляції. Однак спільним для усіх трактувань є визнання того, що існування інфляції обумовлене застосуванням грошей, які опосередковують економічні відносини. Зі зростанням обсягів і ускладненням господарських процесів гроші постійно змінюють свою вартість, що є об'єктом численних наукових досліджень. Враховуючи сучасні умови обігу грошових коштів, основою пояснення різних коливань їх вартості визначається, переважно, вартість товарів та умови соціально-економічного розвитку. Отже, гроші є засобом обміну, вимірником вартості й, як наслідок, інструментом оцінки, що обумовлене безперервним його використанням у господарській діяльності. Фактично, гроші узагальнюють відомості про оборот трудових і матеріальних ресурсів через вартість, в якій вони виражені. У зв'язку з цим, обіг грошей пов'язаний з рядом теорій вартості, що є одними з найскладніших в економіці. Причинами цього є різноманіття теорій вартості: трудова теорія вартості, теорія витрат виробництва, теорія трьох факторів виробництва, теорія граничної корисності (маржинальна) та неокласична теорія.

Представники теорії трудової вартості У. Петті, П. Буагільбер, А. Сміт, Д. Рікардо вважали єдиним джерелом вартості діяльність людини. Праця є єдиною і загальною мірою. Дана теорія отримала свій подальший розвиток в працях К.Маркса, який розробив вчення про двоїстий характер праці, розкрив суперечливість між приватною та суспільною, конкретною та абстрактною працею, споживчою вартістю та вартістю товару, дослідив історичний процес розвитку обміну і форм вартості, розкрив природу і сутність грошей як загального еквівалента. В його економічній концепції трудова теорія вартості та заснована на ній теорія додаткової вартості займають чільне місце [1, с. 231].

Представники теорії витрат виробництва Р. Торренс, Н. Сеніор, Дж. Мілль, Дж. МакКуллох розглядали витрати виробництва як основу мірної вартості та цін, вважаючи, що нова вартість створюється не лише живою, а й уречевленою працею, оскільки величина витрат виробництва залежить від цін на окремі їх елементи (предмети й засоби праці, робочу силу).

Французькі економісти першої половини XIX ст. Ж.-Б. Сей і Ф. Бастія трактували формування вартості в процесі виробництва як результат витрат трьох його основних факторів: праці, капіталу та землі.

Представники теорії корисності У.О. Джевонс, К. Менгер, Ф. Візер, Є. Бем-Баверк, Л. Вальрас, Дж.Б. Кларк визнавали вартість зміною корисності результату та розглядали її як суб'єктивну категорію, як судження економічної людини про важливість благ, наявних в її розпорядженні, для підтримання життя і добробуту.

Вчені А. Маршалл, М. Туган-Барановський, П. Самюельсон – представники неокласичної теорії – спробували поєднати теорію класиків політекономії про визначальну роль витрат виробництва з теорією граничної корисності, теорією попиту і пропозиції у формуванні та русі цін. Вартість згідно з даною теорією є проявом відносин між виробником (продавцем) і споживачем (покупцем). Виробник (продавець) зацікавлений у відшкодуванні витрат та одержанні прибутку, споживач (покупець) – в придбанні необхідної йому споживчої вартості – корисності.

Вказані теорії вартості пов'язані з теоріями грошей [2] (табл. 1).

Таблиця 1. Основні теорії грошей

Теорія грошей	Основний зміст
Сучасний монетаризм (на чолі з М. Фрідменом)	Ринок доволі стійкий і спроможний самооновлювати економічну рівновагу. Тому вони заперечують кейнсіанську ідею про необхідність державного втручання в економіку і відстоюють принципи вільної конкуренції взагалі і в грошовій сфері в особливості. Монетаризм, як це випливає із його назви, робить наголос на гроші. Фундаментальним рівнянням монетаризму є рівняння обміну: $M \times V = P \times G$
Кейнсіанство	Джон Кейнс висунув доктрину «переваги ліквідності», яка виражає психологічне прагнення людей тримати активи в грошовій формі - рухомій і зручній. Вплив грошових факторів на економіку, вважає вчений, опосередковується нормою процента. Тому ріст грошової маси служить засобом зниження процента і збільшення інвестицій. Кейнсіанська система стимулювання попиту завдяки політиці «дешевих грошей», бюджетних дефіцитів несла з собою інфляцію. Саме її прискорення, а

	також розгортання кризи 70-х років поставили від сумнів дієвість кейнсіанського вчення
Кількісна теорія	Вона намагається дати відповідь на питання про відносну вартість товарів, купівельної спроможності товарів і причинах її зміни. Окремі положення цієї теорії в самому загальному вигляді сформульовані Дж. Локком, вона розвинута Дж. Вандерлінтом, Ш. Монтеке і Д.Юмом (XVIII ст.). Прихильником кількісної теорії був і Д. Рікардо (XVIII ст.). На відміну від меркантилістів, які вважали, що приріст грошей в країні стимулює розвиток торгівлі й промисловості, Д. Юм намагався довести, що збільшення кількості грошей в обігу не означає прирощення багатства країни, але сприяє лише росту цін товарів. Тому він вважав, що вартість грошей визначається їх кількістю, яка знаходиться в обігу і є фіктивною величиною. Безпосередньою причиною виникнення кількісної теорії грошей була «революція цін» в Європі в XVI-XVII ст. По мірі розвитку форм грошей структура грошової маси стає далеко не однорідною. По-різному реагують на збільшення грошової маси і ціни на різні групи товарів, які зростають нерівномірно. Подальший розвиток кількісної теорії грошей пов'язаний з апаратом економетричного аналізу і елементами мікроекономічної теорії ціни
Номіналістична теорія	Номіналістична теорія сформувалась в XVII-XVIII ст., коли грошовий обіг був наповнений неповноцінними монетами. Першими представниками номіналізму були англійці Дж.Берклі і Дж.Стюарт. Вони вважали, що, по-перше, гроші створюються державою, по-друге, їх вартість визначається номіналом, по-третє, сутність грошей зводиться до ідеального масштабу цін. Отже, номіналісти повністю заперечували вартісну природу грошей, розглядали їх як технічне знаряддя обміну. Найбільш яскраво сутність номіналізму проявилась в теорії грошей німецького економіста Г. Кнаппа, основним недоліком якого стало юридичне трактування грошей
Металістична теорія	Металістична теорія грошей ототожнювала гроші з благородними металами - золотом та сріблом і отримала розвиток в XV-XVII ст., в епоху первісного нагромадження капіталу, коли представники даної теорії (в Англії – У. Стефорд, Т. Мен, Д. Норс, у Франції – А.Монкрент'єн) виступили проти псування монет. Металістична теорія грошей відображала інтереси торгової буржуазії і її напрямком в політичній економії - меркантилізм. Відповідно перевага віддавалась внутрішньому ринку, а обіг металічних грошей вважався дорогим для нації. В подальшому не один раз робились спроби обґрунтувати необхідність поновлення золотого стандарту

Зростання цін, спричинене надмірною грошовою та кредитною емісією, порушенням законів грошового обігу, є наслідком знецінення грошових коштів. Сьогодні існує ряд теорій інфляції, які пояснюють причини її виникнення (табл. 2).

Таблиця 2. Теорії виникнення інфляції [3, с. 53]

Теорія інфляції	Зміст теорії
Кейнсіанська теорія	Представники цієї теорії (Дж. М. Кейнс і Б. Хансен) вважають, що збільшення попиту з боку держави та підприємців призводить до збільшення виробництва та зайнятості. В той же час збільшення попиту населення, оскільки він (попит) носить невиробничий характер, призводить до інфляції. В зв'язку з цим вони рекомендують стимулювати приватні та державні інвестиції, але обмежувати заробітну плату працюючих. Кейнс розглядає два види інфляції: напівінфляція (повільна або повзуча) та справжня інфляція (галопаюча). В зв'язку з цим в своїй роботі «Загальна теорія зайнятості, проценту та грошей» (1936 р.) Кейнс рекомендував проводити зниження не номінальної або «грошової» заробітної плати, а здійснювати «гнучку інфляційну грошову політику», яка в кінцевому результаті призведе до зниження реальної заробітної плати. На базі кейнсіанської теорії інфляції з'явилась «крива Філіпса», на основі якої розроблені рекомендації щодо призупинення інфляції
Монетаристська концепція	Представники даного напрямку (М. Фрідмен та ін.) розглядають інфляцію як грошовий феномен, тобто результат надлишкової кількості грошей в обігу. З цією метою вони порівнюють індекси грошової маси та фізичного обсягу ВВП. Тут гроші відіграють активну роль, тобто грошова маса «створює» попит. Монетаристи виступають проти некейнсіанських заходів антициклічного регулювання, розглядаючи розвиток промислового циклу як зміну інфляції (підйом) та дефляції (криза). Звідси вони роблять висновок: інфляція викликає підйом промислового виробництва, тому її слід підтримувати в помірних розмірах
Теорія інфляції, викликані надлишковими витратами виробництва	Кейнс Дж.М., У. Торн, Р. Куен пояснюють зростання цін збільшенням витрат виробництва, вона тісно пов'язана із концепцією Кейнса. На думку представників даної теорії, інфляцію викликають лише витрати, пов'язані з заробітною платою, на чому базується теорія інфляційної спіралі «заробітна плата – ціни», якої притримується більшість західних економістів, в тому числі П. Самуельсон, Дж. Гелбрейт. Ця теорія є основою антиінфляційних заходів по «замороженню» заробітної плати, політики обмеження доходів населення. Разом з тим слід відмітити, що сучасний період НТП характеризується підвищенням заробітної плати, тому західні економісти висувають тезу про те, що її збільшення не повинно перевищувати зростання продуктивності праці, інакше відбудеться розкручення «інфляційної спіралі»

За дослідженнями С. Моїсеєва, історичний розвиток інфляції можна поділити на кілька періодів, хронологія яких наведена у табл. 3 [4, с. 21].

Таблиця 3. Найбільш відомі епізоди інфляції в історії людства

Країна (історичні події)	Період інфляції роки	Показники інфляції		
		накопичений приріст цін, %	середньорічне значення, %	річний максимум, %
Стародавній Рим (правління імператора Диоклетіана)	151-301	19900,0	–	–
Стародавній Китай (правління династії Сун)	1191-1240	2092,6	7,2	18,0
Європа («чорна смерть» - епідемія бубонної чуми)	1349-1351	138,5	34,4	56,3
Іспанія (розширення колоній в Америці)	1502-1600	315,2	1,6	14,6
Франція (авантюра Джона Лоу)	1717-1720	55,2	26,0	1431,3
США (боротьба за незалежність)	1777-1780	2701,7	148,7	16098,7
Франція (революція)	1790-1796	26566,7	321,8	92067,6
США (громадянська війна): Північ	1862-1864	116,9	30,0	45,1
Конференція Півдня	1861-1865	9019,8	189,3	5605,7
Мексика (революція)	1913-1916	10715,4	197,1	7716100,0
Китай (війна з Японією)	1938-1947	2617681,0	207,0	612,5

Аналіз табл.3 дозволяє стверджувати, що в більшості ситуацій спостерігався незначний рівень інфляції порівняно із сучасним станом.

Першою причиною в умовах металевих стандартів – золотого, срібного, мідного – було погіршення якості металевих грошей. Уряд міг навмисно занижувати якість грошей, щоб випустити в обіг більше монет і збільшити доходи казни, що збільшить їх капітал та активи взагалі.

Другою причиною тієї епохи зростання інфляції могла бути циклічна пропозиція дорогоцінних металів. Не досить позитивною причиною інфляції є «чорна смерть» або епідемія бубонної чуми в Європі. Ще одним із чинників інфляції у 1716 р. була авантюра Джона Лоу, який отримав патент на відкриття приватного банку у Франції. Шотландець мав наміри врятувати французьку економіку через емісію паперових грошей. Випущені купюри визнані законним засобом обороту і приймалися в рахунок сплати податків. До початку 1720 р. емісія банкнот вийшла за межі можливого, через що їх змушені були анулювати без повернення втраченого.

Перша гіперінфляція виявлена на початку ХХ ст., що розпочалася через першу світову війну. Досить відчутними стали наслідки інфляційних процесів у роки після Другої світової війни, руйнівними стали інфляційні процеси для тих країн, які зазнали найбільших втрат у війні.

На сучасному етапі ведення бізнесу спостерігається зростання темпів інфляції, що характеризується постійним підвищенням загального рівня цін та в подальшому призводить до знецінення грошової одиниці. Така ситуація суттєво впливає на суб'єкти господарської діяльності.

Дані Державної служби статистики України свідчать про наявність інфляції в нашій країні протягом 2000-2016 рр. (табл. 4).

Таблиця 4. Зведена таблиця індексів інфляції 2000-2016 рр.

	січень	лютий	березень	квітень	травень	червень	липень	серпень	вересень	жовтень	листопад	грудень	За рік
2000	104,6	103,3	102,0	101,7	102,1	103,7	99,9	100,0	102,6	101,4	100,4	101,6	125,8
2001	101,5	100,6	100,6	101,5	100,4	100,6	98,3	99,8	100,4	100,2	100,5	101,6	106,1
2002	101,0	98,6	99,3	101,4	99,7	98,2	98,5	99,8	100,2	100,7	100,7	101,4	99,4
2003	101,5	101,1	101,1	100,7	100,0	100,1	99,9	98,3	100,6	101,3	101,9	101,5	108,2
2004	101,4	100,4	100,4	100,7	100,7	100,7	100,0	99,9	101,3	102,2	101,6	102,4	112,3
2005	101,7	101,0	101,6	100,7	100,6	100,6	100,3	100,0	100,4	100,9	101,2	100,9	110,3
2006	101,2	101,8	99,7	99,6	100,5	100,1	100,9	100,0	102,0	102,6	101,8	100,9	111,6
2007	100,5	100,6	100,2	100,0	100,6	102,2	101,4	100,6	102,2	102,9	102,2	102,1	116,6
2008	102,9	102,7	103,8	103,1	101,3	100,8	99,5	99,9	101,1	101,7	101,5	102,1	122,3
2009	102,9	101,5	101,4	100,9	100,5	101,1	99,9	99,8	100,8	100,9	101,1	100,9	112,3
2010	101,8	101,9	100,9	99,7	99,4	99,6	99,8	101,2	102,9	100,5	100,3	100,8	109,1
2011	101,0	100,9	101,4	101,3	100,8	100,4	98,7	99,6	100,1	100,0	100,1	100,2	104,6
2012	100,2	100,2	100,3	100,0	99,7	99,7	99,8	99,7	100,1	100,0	99,9	100,2	99,8
2013	100,2	99,9	100,0	100,0	100,1	100,0	99,9	99,3	100,0	100,4	100,2	100,5	100,5
2014	100,2	100,6	102,2	103,3	103,8	101,0	100,4	100,8	102,9	102,4	101,9	103,0	124,9
2015	103,1	105,3	110,8	114,0	102,2	100,4	99,0	99,2	102,3	98,7	102,0	100,7	143,3
2016	100,9	99,6	101,0	103,5	100,1	99,8	99,9	99,7	101,8	102,8	101,8	100,9	112,4

*Джерело: index.minfin.com.ua

Природа української інфляції, фактори, що визначають її прискорення або гальмування, є предметом гострих наукових і політичних дискусій [5].

Детальний аналіз численних наукових праць, присвячених проблемі інфляції у сучасному світі та тим негативним і руйнівним наслідкам, які вона має для економіки держави, суб'єктів підприємницької діяльності та населення, зокрема таких дослідників, як О.П. Близнюк, І.Л. Шевчук, В.Є. Власюк, А.П. Гачек, Т.Ф. Григораш, С.М. Колач, О.О. Папаїка, А.Б. Горбанський, М.В. Поплавський, Д.Ю. Сметана, Л.П. Троцюк, Л.І. Дятел, дозволив систематизувати основні причини усвідомлення на державному рівні необхідності контролю інфляції і як наслідок цього – передумови виникнення практики державного антиінфляційного регулювання.

Антиінфляційне регулювання – це складова частина комплексу заходів, що застосовуються владою при виникненні інфляційних процесів. Таким чином, передумовою виникнення антиінфляційного регулювання виступає явище інфляції та ті наслідки, які воно має для стану економіки країни. Негативні соціальні та економічні наслідки інфляції змушують уряди різних країн проводити певну економічну політику, яка має назву антиінфляційної політики.

Сутність державного антиінфляційного регулювання вітчизняні науковці М.В. Лизун та Н.В. Комар вбачають у: «Комплексі заходів і дій у економіці, що стримують інфляційне зростання цін». Крім того, вчені розрізняють два шляхи втілення антиінфляційних заходів: адаптивний, який передбачає пристосування до інфляції, спробу держави мінімізувати її негативні наслідки та активний, що спрямований на ліквідацію причин, які викликали інфляцію [6]. Зарубіжні вчені Г.С. Вечканов та Г.Р. Вечканова ототожнюють поняття антиінфляційного регулювання та антиінфляційної політики, що, на думку автора – є помилковим, і визначають його як: «сукупність інструментів державного регулювання, націлених на боротьбу з інфляцією» [7, с. 477]. Схоже визначення зустрічаємо у російського дослідника О.Н. Лаврушина: «антиінфляційна політика (регулювання) це система заходів щодо попередження та подолання інфляції. Прийняті державою для здійснення антиінфляційного регулювання заходи залежать від характеру і рівня інфляції» [8, с. 84].

У своєму дисертаційному дослідженні С.Ф. Черничко відзначає відсутність в економічній літературі чіткого визначення антиінфляційного регулювання як категорії механізму державного регулювання ринкової економіки. В результаті проведеного аналізу науковець пропонує наступне визначення поняття: «Антиінфляційна форма механізму державного регулювання ринкової економіки – це комплекс законодавчо закріплених заходів регуляторного характеру, спрямований на уповільнення темпів інфляції та ліквідацію її наслідків для досягнення основних цілей державного регулювання економіки» [9, с. 5].

У своєму прагненні конкретизувати поняття антиінфляційного регулювання у контексті антиінфляційної політики держави, науковець В.О. Сухань розглядає антиінфляційну політику: «Не тільки в якості частини стабілізаційних заходів на макроекономічному рівні, які безпосередньо направлені на запобігання високим темпам інфляції та управління нею на незагрозовому для стабільності економічної системи рівні, але й ще в якості чинника, який може опосередковано впливати на макроекономічну стабільність через посилення або послаблення довіри до заходів антиінфляційної політики та їх результативності» [10, с. 8].

Метою антиінфляційного регулювання економіки О.О. Базелюк та О.Г. Кубай вважають встановлення контролю за інфляцією і досягнення прийнятних для народного господарства темпів її зростання [11].

«Загалом, – зазначають П.В. Круш та О.В. Клименко – антиінфляційне регулювання – це комплекс відповідних заходів державного регулювання економіки, які спрямовані на боротьбу з інфляцією» [12, с. 61].

Регулювання інфляції представляє одну із найважливіших проблем сучасної грошово-кредитної і загалом усієї фінансової політики. Необхідно враховувати при цьому багатоскладовий, багатофакторний характер інфляції. В її основі лежать не тільки монетарні, але й інші чинники. При всій значущості скорочення державних витрат, для поступового зменшення грошової емісії потрібне проведення широкого комплексу заходів антиінфляційного регулювання. Серед них:

- стабілізація та стимулювання виробництва;
- удосконалення податкової системи;
- формування ефективної ринкової інфраструктури;
- підвищення рівня відповідальності підприємств за результати їх господарської діяльності;
- зміна та контроль обмінного курсу національної валюти;
- проведення ряду заходів щодо регулювання цін і доходів.

Антиінфляційне регулювання має важливе значення для стримування інфляції та підтримки відносно стабільних темпів економічного зростання. Це пояснюється тим, що інфляція виникає як при «перегріві» економічної кон'юнктури, так і при спаді виробництва.

Важливою частиною розроблення антиінфляційної програми є встановлення кількісних показників, які визначатимуть її кінцеві результати. До таких належать цінові показники (температура інфляції, індекс споживчих цін, індекси оптових цін тощо), динаміка грошової маси в обігу, розмір і динаміка державних видатків тощо [13, с. 15].

Розглянемо сучасний інструментарій антиінфляційного регулювання. Так, російський вчений К.І. Романов вважає, що для антиінфляційного регулювання використовуються два типи економічної політики:

1. Політика, спрямована на скорочення бюджетного дефіциту, обмеження кредитної експансії, стримування грошової емісії.
2. Політика регулювання цін і доходів, що має на меті пов'язати зростання доходів зі зростанням цін.

Для стримування небажаних явищ можуть встановлюватися межі підвищення або заморожування заробітної плати, обмежуватися видача кредитів тощо.

На думку Г.С. Вечканова та Г.Р. Вечканової, антиінфляційне регулювання включає у себе два блоки:

- а) регулювання сукупного попиту;
- б) регулювання сукупної пропозиції [7, с. 477].

У дисертаційній роботі С.Ф. Черничко сформульовано два види антиінфляційного регулювання, подібних до тих типів економічної політики, що їх пропонує К.І. Романов, – дефляційна політика та політика регулювання доходів [10, с.9], що дає змогу віднести їх до одного наукового підходу до антиінфляційного регулювання.

Отже антиінфляційна державна політика та антиінфляційне державне регулювання як інструмент її прояву, займають одне із головних місць серед засобів державного регулювання економіки. Проте характерна ознака сучасної інфляції полягає в тому, що вона розвивається інерційно, і зупинити її надзвичайно важко. Тобто інфляція має властивість залишатися стабільною, поки економічна ситуація не змусить її рівень підвищитися або зменшитися. Відповідно, стає очевидним, що без державного втручання контролювати інфляційні процеси у сучасних економічних умовах навряд чи вдасться.

Висновки з проведеного дослідження. На основі аналізу теорії та практики державного регулювання інфляційних процесів досліджено причинно-наслідкові взаємозв'язки між інфляцією й основними макроекономічними показниками та результативність використання державою основних інструментів регулювання інфляції в Україні.

Список використаних джерел

1. Центральний банк та грошово-кредитна політика: підручник / [А.М. Мороз та ін.]. - за ред. д-ра екон. наук, проф. А.М. Мороза і канд. екон. наук, доц. М.Ф. Пуховкіної. – Київ: КНЕУ, 2005. – 556 с. – Бібліогр.: с.498-526.
2. Гальчинський А.С. Теорія грошей: навч.-метод. посібник / А.С. Гальчинський. – Київ: Вид-во «Основи», 1998. – 415 с.: іл. – Бібліогр.: с.384-398.
3. Афанасьев А.О. Гроші та кредит: конспект лекцій / Афанасьев А.О., Кузенко Т.Б., Фісичкін Р.А. – Харків: ХНЕУ, 2006. – 180 с.
4. Моисеев С.Р. Инфляционное таргетирование: международный опыт и перспективы его использования в РФ: дис.... канд. экон. наук: 08.00.10 защищена 24.04.2003 / Сергей Рустамович Моисеев; Московский Государственный Университет, Статистики и Информатики. – Москва, 2003. – 99 с. - РГБ ОД, 61:03-8/2838-Х
5. Булавина О. Немонетарна сутність інфляційних процесів в Україні / О. Булавина // Вісник Тернопільської академії народного господарства. – 2001. – Випуск 1. – С. 12-15. – Бібліогр.: 12 с.
6. Лизун М.В. Теорія та практика антиінфляційного регулювання [Електронний ресурс] / М.В. Лизун, Н.В. Комар // Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка» – 2012. – № 2. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/>. (дата звернення 18.01.2017 р). – Назва з екрана.
7. Вечканов Г.С. Макроекономіка. / Г.С. Вечканов, Г.Р. Вечканова. – изд. 2-е (отредактировано и дополнено). – СПб. : Питер, 2006. – 544 с.
8. Лаврушин О.Н. Деньги, кредит, банки : учебник / О.Н. Лаврушин. – Москва: Изд-во «Финансы и статистика», 1999. – 112 с. : Библиогр.: с.98-104.
9. Черничко С.Ф. Державне регулювання інфляційних процесів в перехідних економіках : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.02.03 / Станіслав Федорович Черничко ; Ужгородський національний університет. – Ужгород, 2006. – 20 с.
10. Сухань В.О. Антиінфляційна політика в системі макроекономічного регулювання в умовах ринкової трансформації : автореф. дис.... канд. екон. наук : 08.00.01 / Вікторія Олександрівна Сухань ; Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна. – Харків, 2009. – 16 с.
11. Базелюк О.О. Антиінфляційне регулювання економіки / О.О. Базелюк, О.Г. Кубай // – Електрон. Аналог друк. Вид.: режим доступу: http://www.rusnauka.com/10_DN_2012/Economics/15_106689.doc.htm. (дата звернення 18.01.2017 р). – Назва з екрана.
12. Круш П.В. Інфляція: суть, форми та її оцінка : навч. посіб. / П.В. Круш, О.В. Клименко. – Київ. : Центр учбової літератури, 2010. – 288 с.
13. Антиінфляційна політика – 2010: сильні і слабкі сторони / упоряд.: Б.А. Курилець [та ін.] – Київ / Київський міський осередок ВМГО «Демократичні перетворення України», 2011. – 63 с.

Referenses

1. Tsentralniy bank ta groshovo-kreditna poltika: pldruchnik / [A.M. Moroz ta in.]. – Kiyiv: KNEU, 2005. – 556 s.
2. Galchinskiy A.S. Teoriya groshey: navch.-metod. posibnik. – Kiyiv: Vid-vo «Osnovi», 1998. – 415 s.
3. Afanasev A.O., Kuzenko T.B., Fisichkin R.A. Groshi ta kredit: konspekt lektsly – Harkiv: HNEU, 2006. – 180 s.
4. Moiseev S.R. Inflyatsionnoe targetirovanie: mezhdunarodnyiy opyt i perspektivy ego ispolzovaniya v RF: dis.... kand. ekon. nauk: 08.00.10 zaschischena 24.04.2003 ; Moskovskiy Gosudarstveniy Universitet, Statistiki i Informatiki. – Moskva, 2003. – 99 s.
5. Bulavina O. Nemonetarna sutnist inflyatslynih protseslv v Ukrayini // Visnik Ternopilskoyi akademiyi narodnogo gospodarstva. – 2001. – Vipusk 1. – S. 12-15.

6. Lizun M.V., Komar N.V. *Teoriya ta praktika antiinfljatsynogo reguljuvannya // Elektronne naukove fahove vidannya «Efektivna ekonomika» – 2012. – No 2. : <http://www.economy.nayka.com.ua/>.*
7. Vechkanov G.S., Vechkanova G.R. *Makroekonomika. – SPb. : Piter, 2006. – 544s.*
8. Lavrushin O.N. *Dengi, kredit, banki : uchebnik. – Moskva: Izd-vo «Finansy i statistika», 1999. – 112 s.*
9. Chernichko S.F. *Derzhavne reguljuvannya infljatsynih protsesiv v perehldnih ekonomikah : avtoref. dis. ... kand. ekon. nauk : 08.02.03 ; Uzhgorodskiy natsionalniy universitet. – Uzhgorod, 2006. – 20 s.*
10. Suhan V.O. *Antiinfljatsiyna poltika v sisteml makroekonomichnogo reguljuvannya v umovah rinkovoyi transformatsiyi : avtoref. dis. ... kand. ekon. nauk : 08.00.01 ; Harkivskiy natsionalniy universitet im. V.N. Karazina. – Harkiv, 2009. – 16 s.*
11. Bazelyuk O.O., Kubay O.G. *Antiinfljatsiyne reguljuvannya ekonomiki : http://www.rusnauka.com/10_DN_2012/Economics/15_106689.doc.htm.*
12. Krush P.V., Klimenko O.V. *Infljatsiya: sut, formi ta yiyi otsinka : navch. posib. – Kiyiv. : Vid-vo «Tsentri uchbovoyi literaturi», 2010. – 288 s.*
13. *Antiinfljatsiyna politika – 2010: silni i slabki storoni / uporyad.: B.A. Kurilets [ta In.] – Kiyiv / Kiyivskiy miskiy oseredok VMGO «Demokratichni peretvorenniya Ukrayini», 2011. – 63 s.*

ДАНИ ПРО АВТОРІВ

Малиновська Ольга Ярославівна, кандидат економічних наук, доцент,
Львівський національний університет імені Франка
вул. Університетська, 1, м. Львів, 79000, Україна
Коркач Інна Вячеславівна, викладач кафедри економіки
ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький ДПУ імені Григорія Сковороди»
вул. Сухомлинського, 30, м. Переяслав-Хмельницький, 08400, Україна

ДАНИЕ ОБ АВТОРАХ

Малиновская Ольга Ярославовна, кандидат экономических наук, доцент, Львовский национальный университет имени Франко
ул. Университетская, 1, г. Львов, 79000, Украина
Коркач Инна Вячеславовна преподаватель кафедры экономики
ГВУЗ «Переяслав-Хмельницкий ГПУ имени Григория Сковороды»
ул. Сухомлинского, 30, г. Переяслав-Хмельницкий, 08400, Украина

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

Olga Yaroslavivna Malinowska, Candidate of Economic Sciences, docent,
Lviv National University of Ivan Franko.
st. Universytetska 1, Lviv, 79000, Ukraine
Korkach Inna Vyacheslavivna, teacher of business economics
SHEE «Pereyaslav–Khmelnitskyi state pedagogical university named after Hrygoriy Skovoroda»
Str. Sukhomlinsky, 30, Pereyaslav–Khmelnitsky, 08400, Ukraine

УДК 330.34-027.543+[332.146:330.322]

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ СВІТОВОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ТА ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕСІВ РЕГІОНАЛІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В КРАЇНАХ З РИНКОВОЮ ЕКОНОМІКОЮ

Костик Є.П.

Предметом дослідження є світовий економічний розвиток та особливості процесів регіоналізації інвестиційної політики в країнах з ринковою економікою.

Мета наукового дослідження полягає у розгляді сучасних тенденцій світового економічного розвитку та особливості процесів регіоналізації інвестиційної політики в країнах з ринковою економікою.

Методи дослідження. Для уточнення понятійного апарату, визначення змісту процесу оцінки, обґрунтування критеріїв і системи показників, класифікації напрямків і методів оцінки, застосовано методи абстракції, аналізу та синтезу, систематизації та узагальнення.

Методологія проведення роботи. Основні положення економічної теорії, міжнародної та регіональної економіки в галузі інвестиційної політики; праці вітчизняних та зарубіжних учених і практиків в означеній сфері.

Результати роботи. У контексті означеної проблематики ми спробували розкрити сучасні тенденції світового економічного розвитку та особливості процесів регіоналізації інвестиційної політики в країнах з ринковою економікою.

Галузь застосування результатів. Результати даного дослідження можуть бути застосовані у сфері вивчення проблем міжнародної та регіональної економіки.